

Секція 3

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО, СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

УДК 657.2:336.748.12

Н.С. Акімова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Т.А. Наумова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СУБ'ЄКТА В ІНФЛЯЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Інфляційні процеси досить часто супроводжують економічні кризи і виражаються в підвищенні загального рівня цін, що істотно спотворює дані бухгалтерської звітності. Методологія облікової та аналітичної роботи в сучасних компаніях, в свою чергу, багато в чому визначається середовищем їх функціонування, в зв'язку з цим все більш затребуваним стає застосування методів коригування облікової інформації на фактично сформований рівень інфляції.

З точки зору прийняття управлінських рішень негативний вплив інфляції виявляється в недостовірності окремих даних бухгалтерської звітності, навіть в умовах, коли вона складена у повній відповідності з існуючою нормативно-правовою базою.

Порядок коригування фінансової звітності на інфляційний складник у системі Національних стандартів регламентує П(С)БО 22

«Вплив інфляції», а в системі Міжнародних стандартів – МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції».

П(С)БО 22 «Вплив інфляції» визначає порядок коригування фінансової звітності, яка оприлюднюється, на вплив інфляції. Статті фінансової звітності які піддають корегуванню помножуються на коефіцієнт коригування, тобто приводяться до поточних цін.

МСБО 29 не встановлює абсолютного рівня, на якому вважається, що виникає гіперінфляція. Необхідність перераховувати фінансові звіти згідно із цим стандартом є питанням судження. Для перерахунків фінансової звітності відповідно до цього Стандарту треба застосовувати певні процедури, а також судження. Послідовне застосування цих процедур та суджень від одного звітного періоду до іншого звітного періоду має важливіше значення, ніж абсолютна точність остаточних сум, включених до перерахованої фінансової звітності.

Інфляція впливає як на облікову інформацію, так і на методологію обліково-аналітичного забезпечення діяльності економічного суб'єкта в цілому, при цьому її вплив диференційовано за різними категоріями користувачів і об'єктів бухгалтерського спостереження. В інфляційній економіці різні елементи звітності втрачають свою вартість з різною швидкістю, тобто інфляція робить неоднорідним вплив на різні статті балансу, зокрема з огляду на те, що темпи зростання цін на сировину можуть не відповідати темпам зростання цін на готову продукцію. У цій ситуації динаміка доходів і витрат буде розбалансованою, що, в свою чергу, викликає істотне збільшення витрат економічного суб'єкта.

В одних випадках, коли відбувається втрата вартості монетарними активами, інфляція знижує економічну вигоду, в інших, коли відбувається зростання монетарних пасивів і збільшення термінів погашення зобов'язань, економічна вигода збільшується.

Розглянемо, як окремі статті бухгалтерського балансу «реагують» на інфляційні процеси:

– Вартість основних засобів та запасів штучно знижується під впливом інфляції в порівнянні з їх реальною вартістю. Вартість придбання виробничих запасів в інфляційній економіці зменшується при відстрочці платежу і зростає в умовах попередньої оплати.

– Грошові кошти та кошти в розрахунках штучно завищуються, в той час як дефіцитний характер оборотних коштів вуальюється, створюючи ілюзію достатності величини відрахувань для ведення розширеного відтворення.

– Ділова активність збільшується внаслідок інфляційного зростання величини продажів, а не за рахунок зростання обсягу виробництва.

**Таблиця 1–Характеристика інфляційних ефектів,
що впливають на обліково-аналітичні системи, та їх елементи**

Сис-тема	Вплив інфляції на систему обліково-аналітичного забезпечення діяльності економічного суб'єкта	Характер впливу	
		пря-мий	непря-мий
Фінансовий облік	Підвищується роль професійного судження бухгалтера при прийнятті рішень щодо коригування даних звітності в умовах високої інфляції		+
	Оцінка за первісною вартістю (яка більшою мірою відповідає необхідності дотримання принципу обачності) робить облікову інформацію нерелевантною, знижує порівнянність і достовірність облікової інформації. Однак використання оцінки за поточною вартістю суттєво збільшує трудомісткість і підвищує витрати на формування необхідної інформації		+
	При використанні методу ФІФО нівелюється вплив інфляції на дані бухгалтерського балансу, але збільшується вплив на дані звіту про фінансові результати		+
Фінансова звітність	Одні і ті ж активи відображаються в обліку протягом звітного періоду в грошових одиницях різної купівельної спроможності		+
	В інфляційній економіці фінансова звітність відображає більш позитивну ситуацію, ніж є насправді		+
	Застосування глобальних методів коригування облікових даних в інфляційній економіці збільшує витрати підтримуючих бізнес-процесів, оскільки вимагає залучення незалежних оцінювачів, експертів і т.д. При цьому коригуванню підлягає відразу кілька форм звітності (особливо при застосуванні моделі перерахунку активів в поточних цінах), що в кілька разів збільшує обсяг облікової роботи	+	+
	Коригування звітних даних викликає необхідність розробки форм управлінської звітності	+	

– Зростання інфляції призводить до додаткової економічної вигоди господарюючих суб'єктів з високим рівнем кредиторської заборгованості в структурі пасивів, однак реальна вартість активів такого економічного суб'єкта виявляється заниженою, що впливає на показники ліквідності балансу і платоспроможності організації.

– Під впливом інфляції відбувається трансформація структури капіталу, при якій частка власних джерел в загальній величині пасивів, як правило, знижується до гранично низьких значень.

В цілому основними наслідками інфляції є: зниження вартості активів, спотворення, в сторону зменшення величини витрат економічного суб'єкта і собівартості виробленої продукції, робіт, послуг, реєстрація «фіктивної» суми прибутку і, як наслідок, завищення коефіцієнтів рентабельності, а також стан різновигідності розрахункових операцій.

У табл. 1 нами проведене угруповання впливу інфляційних процесів на систему обліково-аналітичного забезпечення діяльності економічного суб'єкта, а саме у системі фінансового обліку та фінансової звітності. Інфляційні процеси впливають також і на систему управлінського і податкового обліку.

УДК 657.1-044.922:658.114

Т.В. Бочуля, д-р екон. наук, проф., академік АЕНУ (*ХДУХТ, Харків*)

РАКУРС ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Розвинуте обліково-аналітичне забезпечення управління є цінним активом для бізнесу з точки зору надання користувачам затребуваних даних, мінімізації ризиків і стану невизначеності, формування стратегій, обґрунтування рішень і гарантії міцності економічної позиції. Користувачі внутрішніх і зовнішніх груп по-різному оцінюють ефективність обліково-аналітичного забезпечення управління відповідно до сукупного результату його залучення. У сучасних умовах розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління здійснюється відповідно до актуалізації інформаційної системи, її адаптації до змін, гнучкості, виходячи з розвитку інформаційної інфраструктури підприємства.

Інноваційний розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління як процес є складовою зовнішньої та внутрішньої діагностики, що у сукупності є початковою точкою для прийняття рішень у розрізі актуалізації інформаційного середовища підприємства. Кожен елемент моделі характеризується чинниками, які визначають напрям і суть інноваційного розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління (табл. 1).